

POSTANOWIENIE

20 października 2023 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Władysław Pawlak

na posiedzeniu niejawnym 20 października 2023 r. w Warszawie

w sprawie z powództwa W. R.

przeciwko Bankowi spółce akcyjnej w W.

o zapłatę,

na skutek skargi kasacyjnej Banku spółki akcyjnej w W.

od wyroku Sądu Apelacyjnego w Gdańsku

z 8 sierpnia 2022 r., V ACa 612/22,

1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;

2. zasądza od pozwanego na rzecz powódki kwotę 2700 (dwa tysiące siedemset) zł, z ustawowymi odsetkami za opóźnienie za czas po upływie tygodnia od dnia doręczenia pozwanemu odpisu niniejszego orzeczenia do dnia zapłaty, tytułem kosztów postępowania kasacyjnego.

UZASADNIENIE

W związku ze skargą kasacyjną Banku S.A. w W. od wyroku Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 8 sierpnia 2022 r., sygn. akt V ACa 612/22 Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Tylko na tych

przesłankach Sąd Najwyższy może oprzeć rozstrzygnięcie o przyjęciu lub odmowie przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Dopuszczenie i rozpoznanie skargi kasacyjnej ustrojowo i procesowo jest uzasadnione jedynie w tych sprawach, w których mogą być zrealizowane jej funkcje publicznoprawne. Zatem nie w każdej sprawie, skarga kasacyjna może być przyjęta do rozpoznania. Sąd Najwyższy nie jest trzecią instancją sądową i nie rozpoznaje sprawy, a jedynie skargę, będącą szczególnym środkiem zaskarżenia. W judykaturze Sądu Najwyższego, odwołującej się do orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w Strasburgu, jeszcze w okresie obowiązywania kasacji zostało utrwalone stanowisko, że ograniczenie dostępności i dopuszczalności kasacji nie jest sprzeczne z Konstytucją RP, ani z wiążącymi Polskę postanowieniami konwencji międzynarodowych (por. uzasadnienie uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 17 stycznia 2001 r., III CZP 49/00, OSNC 2001, Nr 4, poz. 53).

Podstawowym celem postępowania kasacyjnego jest ochrona interesu publicznego przez zapewnienie jednolitości wykładni oraz wkład Sądu Najwyższego w rozwój prawa i jurysprudencji (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 4 lutego 2000 r., II CZ 178/99, OSNC 2000, nr 7-8, poz. 147).

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej skarżący oparł na przesłance uregulowanej w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. Przesłanka ta nie została jednak spełniona.

Według ugruntowanego orzecznictwa Sądu Najwyższego, przedstawienie okoliczności uzasadniających rozpoznanie skargi kasacyjnej ze względu na przesłankę istotnego zagadnienia prawnego (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.) polega na sformułowaniu tego zagadnienia i wskazaniu argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen. Musi przy tym chodzić o zagadnienie nowe, dotychczas nierozpatrywane w judykaturze, które zarazem ma znaczenie dla rozpoznania wniesionej skargi kasacyjnej oraz innych podobnych spraw (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 10 maja 2001 r., II CZ 35/01, OSNC 2002, nr 1, poz. 11, z dnia 11 stycznia 2002, III CKN 570/01, OSNC 2002, nr 12, poz. 151, z dnia 21

czerwca 2016 r., V CSK 21/16, nie publ., z dnia 15 czerwca 2016 r., V CSK 4/16, nie publ.).

W ocenie skarżącego w sprawie zachodzi konieczność wyjaśnienia: 1) czy możliwe jest przesłankowe stwierdzenie przez sąd orzekający nieważności umowy, będącej skutkiem braku możliwości dalszego wykonywania umowy po usunięciu z niej klauzul abuzywnych (tj. na podstawie art. 58 § 1 k.c. w zw. z art. 385¹ § 1 k.c.), jako okoliczności uzasadniającej zasądzenie kwot dochodzonych na podstawie przepisów o nienależnym świadczeniu, bez odebrania przez sąd oświadczenia co do woli dalszego obowiązywania umowy od każdego z kredytobiorców będących stroną umowy; 2) czy przesłankowe ustalenie nieważności umowy, będącej skutkiem braku możliwości dalszego wykonywania umowy po usunięciu z niej klauzul abuzywnych (na podstawie art. 58 § 1 k.c. w zw. z art. 385¹ § 1 k.c.) w prawomocnym wyroku zasądzającym nienależne świadczenie, ma charakter prejudycjalny w innych postępowaniach dotyczących tej umowy; 3) czy wraz z przelewem wierzytelności dotyczącej nienależnego świadczenia w związku z nieważnością umowy, będącej skutkiem braku możliwości dalszego wykonywania umowy po usunięciu z niej klauzul abuzywnych (tj. na podstawie art. 58 § 1 k.c. w zw. z art. 385¹ § 1 k.c.), na nabywcę wierzytelności przechodzi prawo złożenia oświadczenia co do woli dalszego obowiązywania umowy.

Powódka dochodziła zapłaty z uzasadnieniem, że łącząca ją z pozwanym umowa kredytu jest nieważna i powołując się na teorię dwóch kondycji domagała się zwrotu spełnionego świadczenia w wykonaniu tej umowy. W związku z czym Sądy *meriti*, w celu oceny zasadności dochodzonego przez powódkę roszczenia, musiały wypowiedzieć się przesłankowo w kwestii nieważności tej umowy. Tego rodzaju zagadnienie jest w doktrynie i orzecznictwie oczywiste i nie wymaga wyjaśnienia.

W wyroku z 3 października 2019 r., C- 260/18, Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej orzekł, że art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13, należy interpretować w ten sposób, że: - stoi on na przeszkodzie wypełnieniu luk w umowie, spowodowanych usunięciem z niej nieuczciwych warunków, które się w niej znajdowały, wyłącznie na podstawie przepisów krajowych o charakterze ogólnym, przewidującym, że

skutki wyrażone w treści czynności prawnej są uzupełniane w szczególności przez skutki wynikające z zasad słuszności lub ustalonych zwyczajów (w tym kontekście Trybunał nawiązał do wskazanych przez krajowy sąd pytający przepisów jak art. 56, czy art. 354 k.c.), które nie stanowią przepisów dyspozytywnych lub przepisów mających zastosowanie, jeżeli strony umowy wyrażą na to zgodę, a zatem możliwość zastąpienia abuzywnych postanowień umownych, która stanowi wyjątek od ogólnej zasady, zgodnie z którą dana umowa pozostaje wiążąca dla stron tylko wtedy, gdy może ona nadal obowiązywać bez zawartych w niej nieuczciwych warunków, jest ograniczona do przepisów prawa krajowego o charakterze dyspozytywnym lub mających zastosowanie, jeżeli strony wyrażą na to zgodę i opiera się w szczególności na tym, że takie przepisy nie zawierają nieuczciwych warunków; - nie stoi on na przeszkodzie temu, aby sąd krajowy, po stwierdzeniu nieuczciwego charakteru niektórych warunków umowy kredytu indeksowanego do waluty obcej i oprocentowanego według stopy procentowej bezpośrednio powiązanej ze stopą międzybankową danej waluty, przyjął zgodnie z prawem krajowym, że ta umowa nie może nadal obowiązywać bez takich warunków z tego powodu, że ich usunięcie spowodowałoby zmianę charakteru głównego przedmiotu umowy; - stoi on na przeszkodzie utrzymywaniu w umowie nieuczciwych warunków, jeżeli ich usunięcie prowadziłoby do unieważnienia tej umowy, a sąd stoi na stanowisku, że takie unieważnienie wywołałoby niekorzystne skutki dla konsumenta, gdyby ten ostatni nie wyraził zgody na takie utrzymanie w mocy.

W konsekwencji możliwość zastąpienia niedozwolonego postanowienia umownego, w tym typowych klauzul kursowych (odsyłających do tabel bankowych) wchodzi w rachubę tylko, gdy, po pierwsze, po wyłączeniu klauzuli abuzywnej umowa nie może obowiązywać, o czym decyduje obiektywne podejście w świetle prawa krajowego, przy czym wola stron umowy nie ma znaczenia; po drugie, całkowity upadek umowy naraża konsumenta na szczególnie niekorzystne konsekwencje, w świetle okoliczności istniejących lub możliwych do przewidzenia w chwili zaistnienia sporu, z uwzględnieniem rzeczywistych i bieżących interesów konsumenta oraz zastrzeżeniem, że do celów tej oceny decydująca jest wola w tym przedmiocie konsumenta; i po trzecie, istnieje przepis dyspozytywny albo przepis mający zastosowanie, gdy strony danej umowy wyrażą na to zgodę, który mógłby

zastąpić wyłącznie niedozwolone postanowienie umowne, umożliwiając utrzymanie umowy z korzyścią dla konsumenta. W sytuacji, gdy powyższe przesłanki są spełnione klauzula abuzywna zostaje zastąpiona i umowa zostaje utrzymana w mocy. Natomiast, gdy przesłanki zastąpienia nie są spełnione, umowa jest w całości nieskuteczna, chyba że konsument wyrazi zgodę na niedozwolone postanowienie, przywracając mu jednostronnie skuteczność (zob. też wyroki Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z 26 marca 2017 r., C - 70/17, C-179/17, Abanca Corporation Bancaria SA, v. Albertowi Garcii Santosowi i Bankia SA, v. Alfonsowi Antoniowi Lau Mendozie i in., z 3 października 2019 r., C - 260/18 Justyna Dziubak, Kamil Dziubak v. Raiffeisen Bank International AG i z 18 listopada 2021 r., C - 212/20; uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 7 maja 2021 r. - zasada prawna - III CZP 6/21, OSNC 2021, nr 9, poz. 56).

W stanie faktycznym sprawy kwestia pouczenia powódki i jej byłego męża jako konsumentów o skutkach nieważności (bezskuteczności) umowy kredytu ma drugorzędne znaczenie, gdyż w wyroku z 15 czerwca 2023 r., C - 520/21, Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej przesądził, że art. 6 i art. 7 dyrektywy 93/13 należy interpretować w ten sposób, że stoją one na przeszkodzie wykładni sądowej prawa krajowego, zgodnie z którą instytucja kredytowa ma prawo żądać od konsumenta rekompensaty wykraczającej poza zwrot kapitału wypłaconego z tytułu wykonania tej umowy oraz poza zapłatę ustawowych odsetek za zwłokę od dnia wezwania do zapłaty. Wobec tego, w takim stanie rzeczy nie zachodzi ryzyko negatywnych dla konsumentów skutków nieważności umowy kredytu, skoro kwota wypłaconego w czerwcu 2006 r. kredytu denominowanego do CHF wyniosła 175 572,61 zł (ówczesne 68 655,46 CHF), natomiast z tytułu rat kapitałowo-odsetkowych do 26 lutego 2021 r. powódka wpłaciła kwotę 187 931,90 zł.

Były mąż powódki nie występuje w niniejszym procesie o zapłatę. Notarialną umowę z 9 grudnia 2015 r. powódka i jej były mąż dokonali podziału majątku wspólnego w ten sposób, że na rzecz powódki przeszła własność nieruchomości zakupionej za środki pochodzące ze spornej umowy kredytu. Powódka w stosunkach z byłym mężem przejęła odpowiedzialność za dług wynikający z tej umowy kredytu i jednocześnie zwolniła go z długu. Z kolei dnia 9 grudnia 2021 r. została zawarta umowa przelewu, na podstawie której były mąż powódki przeniósł

na nią wierzytelność w kwocie 41 946,76 zł wynikającą z nieważności umowy, a stanowiącą ½ część spłat dokonanych w okresie od 1 sierpnia 2006 r. do 4 stycznia 2013 r. O cesji został powiadomiony pozwany Bank.

Z kolei jeśli chodzi o relacje prawne współkredytobiorców w stosunku do Banku, to trzeba odnotować, iż w uchwale z 19 października 2023 r., III CZP 12/23, Sąd Najwyższy wyjaśnił, że w sprawie przeciwko bankowi o ustalenie nieważności umowy kredytu, nie zachodzi po stronie powodowej współuczestnictwo konieczne wszystkich kredytobiorców.

W sprawie przedmiotem pozwu i rozstrzygnięć Sądów *meriti* było roszczenie o zapłatę i nie była problematyczna kwestia oceny tego orzeczenia jako ewentualnego prejudykatu. Natomiast to jak będzie oceniane zapadłe w tej sprawie orzeczenie Sądu *meriti* w innych postępowaniach dotyczących spornej umowy kredytu, nie może mieć znaczenia dla rozstrzygnięcia niniejszej skargi kasacyjnej.

W tym stanie rzeczy Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c., a o kosztach postępowania kasacyjnego orzekł na podstawie art. 98 § 3 k.p.c. w zw. z art. 398²¹ k.p.c. i art. 391 § 1 k.p.c. Na zasądzone koszty składa się wynagrodzenie za zastępstwo procesowe ustalone według minimalnej stawki taryfowej (§ 2 pkt 7 w zw. z § 10 ust. 4 pkt 2 i § 20 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych, jedn. tekst: Dz. U. z 2023, poz. 1935), z ustawowymi odsetkami za opóźnienie w oparciu o art. 98 § 1¹ zd. 3 k.p.c. w zw. z art. 19 ust. 1 i art. 31 ustawy z dnia 9 marca 2023 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw, Dz. U. poz. 614, a także przy uwzględnieniu § 2a rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 6 sierpnia 2014 r. w sprawie określenia brzmienia klauzuli wykonalności (jedn. tekst: Dz. U. z 2021 r., poz. 1805 ze zm.).

[SOP]

[a!]

